

Förenade målen T-415/05, T-416/05 och T-423/05

Republiken Grekland m.fl.

mot

Europeiska kommissionen

”Statligt stöd — Flygsektorn — Stöd hänförligt till omstruktureringen och privatiseringen av det grekiska nationella flygbolaget — Beslut i vilket stödet förklaras vara oförenligt med den gemensamma marknaden och i vilket det förordnas om att stödet ska återkrävas — Ekonomisk kontinuitet mellan två bolag — Identifiering av den faktiska stödmottagaren i syfte att återkräva stödet — Kriteriet privat aktör — Stödets förenlighet med den gemensamma marknaden — Motiveringsskyldighet”

Tribunalens dom (sjätte avdelningen) av den 13 september 2010 . . . . . II - 4757

Sammanfattning av domen

1. *Förfarande — Intervention — Sakprövningsförutsättningar — Intresse av utgången av tvisten — Begrepp*
(Domstolens stadga, artikel 40 andra stycket)
2. *Stöd som ges av en medlemsstat — Återkrav av ett rättsstridigt stöd — Fastställande av vem som är betalningsskyldig när tillgångar överlåtits — Kriteriet avseende ett företags 'ekonomiska kontinuitet'*
(Artikel 88.2 EG)

3. *Stöd som ges av en medlemsstat — Återkrav av ett rättsstridigt stöd — Beräkning av det belopp som ska återkrävas och fastställande av vilka besluten om återbetalning är riktade till — Svårigheter som medlemsstaten ställts inför — Kommissionens och medlemsstatens skyldighet att samarbeta*
(Artiklarna 10 EG och 88.2 EG)
4. *Stöd som ges av en medlemsstat — Begrepp — Bedömning med utgångspunkt i kriteriet en privat investerare — Bedömning av samtliga relevanta omständigheter i den omtvistade transaktionen och dess sammanhang*
(Artikel 87.1 EG)
5. *Stöd som ges av en medlemsstat — Begrepp — Fördel som mottagarna av ett statligt stöd åtnjuter — Nödvändigheten av att beakta en åtgärds verkningar för att bestämma fördelen för mottagaren*
(Artikel 87.1 EG)
6. *Stöd som ges av en medlemsstat — Begrepp — Tillämpning av kriteriet privat investerare — Stöd bestående i betalning av hyror för andrahandsuthyrning av flygplan, vilka är lägre än de hyror som betalats enligt förstahandskontrakten*
(Artikel 87.1 EG)
7. *Stöd som ges av en medlemsstat — Kommissionens undersökning — Nytt stöd — Bevisbörda — Fördelning mellan kommissionen och medlemsstaten — Villkor — Iakttagande av de processuella skyldigheter som åvilar respektive part*
(Artiklarna 10 EG, 87.1 EG, 88.2 EG och 88.3 EG)
8. *Stöd som ges av en medlemsstat — Kommissionens undersökning — Omsorgsfull och opartisk granskning — Möjlighet att anta ett beslut på grundval av tillgängliga upplysningar — Villkor*
(Artiklarna 10 EG, 87.1 EG och 88 EG)
9. *Stöd som ges av en medlemsstat — Skadlig inverkan på konkurrensen — Inverkan på handeln mellan medlemsstaterna — Liberalisering av en bransch på gemenskapsnivå*
(Artikel 87.1 EG)
10. *Stöd som ges av en medlemsstat — Återkrav av ett rättsstridigt stöd — Eventuella berättigade förväntningar hos berörd tredje man — Skydd — Villkor och gränser*
(Artikel 88.2 och 88.3 EG)

11. *Stöd som ges av en medlemsstat — Kommissionsbeslut i vilket ett stöd fastställs vara oförenligt med den gemensamma marknaden och det beslutas om dess återbetalning — Skyldighet att motivera sättet att beräkna det belopp som ska återbetalas*
12. *Gemenskapsrätt — Principer — Rätten till försvar — Tillämpning på kommissionens administrativa processuella skyldigheter — Räckvidd*

1. I fråga om statligt stöd gäller att när det har fastställts att en intervenient har ett direkt och faktiskt intresse av utgången av tvisten, i den mening som avses i artikel 40 andra stycket i domstolens stadga – med motiveringen att intervenienten dels konkurrerade med stödmottagarna, dels aktivt hade deltagit i det formella granskningsförfarandet som ledde till antagandet av beslutet där dessa stöd fastställts vara oförenliga med den gemensamma marknaden – har denne intervenient, så länge som stödmottagarna tillerkänns ett intresse av att yrka ogiltigförklaring av det angripna beslutet, fortfarande ett motsvarande direkt och faktiskt intresse. Den intervenerande parten behåller nämligen ett motsvarande intresse av att intervensera till stöd för kommissionen för att försvara detta besluts lagenlighet, om inte annat så för att framställa skadeståndsyrkanden, som därefter eventuellt blir föremål för talan som grundar sig på att det olagligt beviljats stöd som skadat intervenienten.
2. När stöd har getts till ett bolag i svårigheter som har överfört vissa tillgångar till ett nytt bolag som uppstått när det första bolagets verksamhet delats upp, kan det nya bolaget anses vara den faktiska mottagaren av stödet, om det föreligger en ekonomisk kontinuitet mellan dessa båda bolag. Om det å andra sidan saknades en ekonomisk helhet mellan de båda bolagen, kan inte det omstridda stöd som beviljades det ursprungliga bolaget efter uppdelningen återkrävas från det nya bolaget med motiveringen att detta erhållit en indirekt fördel av stödet.

För att bedöma huruvida skyldigheten att återkräva det stöd som utbetalats till ett bolag i svårigheter kan utsträckas till ett nytt bolag till vilket detta tidigare bolag har överfört vissa tillgångar, om denna överföring gör det möjligt att fastställa en ekonomisk kontinuitet mellan de båda bolagen, kan följande omständigheter beaktas: föremålet för överföringen (tillgångar och skulder, huruvida de anställda behållits, "bundled assets"), överlåtelsepriset, identiteten hos köparföretagets och ursprungsföretagets aktieägare eller innehavare, den tid då överföringen genomfördes (efter påbörjandet av undersökningarna, inledandet av förfarandet

(se punkt 64)

eller efter det slutgiltiga beslutet) eller slutligen den ekonomiska logiken i transaktionen. Under alla förhållanden finns det enligt rättspraxis objektiva kriterier för att identifiera den faktiska mottagaren av ett stöd.

Syftet med skyldigheten att återkräva ett stöd är att återställa konkurrenssituationen i den berörda ekonomiska sektorn och inte att ge den offentliga myndigheten möjlighet att återkräva sina fordringar. Den ekonomiska logiken i transaktionen för överföring av tillgångar ska följaktligen undersökas när det gäller att återupprätta konkurrensen inom den berörda sektorn.

(se punkterna 104–106, 135, 146 och 148)

3. I ett beslut, i vilket det fastställs att ett stöd är oförenligt med den gemensamma marknaden och det föreskrivs att det ska återkrävas, är kommissionen inte skyldig att närmare ange i vilken omfattning varje stödmottagande företag har dragit fördel av det aktuella stödbeloppet. Det ankommer på den berörda medlemsstaten att fastställa det belopp som vart och ett av dessa företag ska återbetala när stödet återkrävs. Det är tillräckligt att kommissionens beslut innehåller uppgifter som gör det möjligt för beslutets adressat att själv utan alltför stora svårigheter

fastställa detta belopp. Vid oväntade svårigheter kan denna medlemsstat begära att kommissionen ska beakta dess svårigheter, eftersom kommissionen och medlemsstaten ska samarbeta i god anda, enligt skyldigheten till lojalt samarbete som bland annat följer av artikel 10 EG, för att övervinna svårigheterna, med fullt iakttagande av bestämmelserna i fördraget, bland annat bestämmelserna om statligt stöd.

(se punkterna 126 och 315–318)

4. Vad gäller bestämmelserna i artikel 87 EG ska kommissionen alltid undersöka samtliga relevanta omständigheter och det sammanhang i vilket transaktionen har gjorts, särskilt vid tillämpningen av kriteriet privat investerare. Kommissionen är skyldig att undersöka, med beaktande av samtliga relevanta omständigheter, huruvida tillämpningsvillkoren i artikel 87.1 EG är uppfyllda.

Kommissionen har rätt att ta hänsyn till de omtvistade åtgärdernas sammanhang, som till exempel att stödet beviljades i samband med en omstrukturering och privatisering. Emellertid är det likväl så att kommissionen är skyldig att undersöka huruvida de omtvistade åtgärderna

med hänsyn till kriteriet privat investera- re motsvarar normala affärstransaktioner i en marknadsekonomi.

Även om en åtgärd följer på åtgärder av samma slag som kvalificerats som statligt stöd utesluter denna omständighet i princip inte att denna åtgärd uppfyller kriteriet privat investera- re i en marknadsekonomi. Det ankommer i vart fall på unionsdomstolen att granska huruvida denna åtgärd, med hänsyn till de relevanta omständigheterna, rimligen kan skiljas från tidigare stödåtgärder och för tillämpningen av kriteriet privat investera- re anses vara en självständig åtgärd.

(se punkterna 172–177)

5. Det följer av artikel 87.1 EG att begreppet stöd är ett objektiva begrepp och att det uteslutande sammanhänger med huruvida en statlig åtgärd gynnar ett eller flera företag. I synnerhet ska, vid fastställandet av huruvida de aktuella åtgärderna kan utgöra statligt stöd, framför allt verkningarna av denna åtgärd för de företag som är mottagare av åtgärden i fråga beaktas, och inte situationen för de offentliga eller privata organ som beviljar stödet.

(se punkterna 211 och 212)

6. Vid tillämpning av kriteriet privat investera- re måste det avgöras huruvida de aktuella åtgärderna ger det mottagande företaget en ekonomisk fördel som det inte skulle ha erhållit på normala marknadsvillkor. Den omständigheten att transaktionen är förnuftig för de offentliga myndigheter eller det offentliga företag som beviljar stödet gör inte att detta beteende motsvarar kriteriet privat investera- re.

Vad gäller ett stöd som beviljats i form av hyror för andrahandsuthyrning av flygplan, vilka är lägre än de hyror som betalats enligt förstahandskontrakten, ska vid tillämpning av kriteriet privat investera- re de hyror som betalats jämföras med marknadshyror. Kommissionen är skyldig att enligt kriteriet privat investera- re kontrollera huruvida hyrorerna faktiskt var lägre än de hyror som detta bolag – som hyrde i andra hand – under den aktuella perioden skulle ha betalat under normala marknadsvillkor.

(se punkterna 213 och 214)

7. Det ankommer på kommissionen att visa att ett nytt stöd beviljats. Det följer av bestämmelserna i artikel 88.2 EG och 88.3 EG att om kommissionen inte förmår visa denna omständighet kan de aktuella nya åtgärderna inte anses utgöra

statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 EG.

Tillämpningen av denna bevisbörderegeln är dock underkastad kravet att det, vid kommissionens utövande av sin befogenhet att få den berörda medlemsstaten att lämna samtliga nödvändiga uppgifter, inte sker ett åsidosättande av den institutionens och medlemsstatens respektive processuella skyldigheter.

Bevisbördan för att ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden åvilar däremot i princip, trots bestämmelserna i artikel 87.1 EG, den berörda medlemsstaten, vilken ska visa att villkoren för undantaget är uppfyllda.

(se punkterna 224, 225 och 329)

8. Kommissionen är behörig att anta ett beslut på grundval av tillgängliga uppgifter om en medlemsstat, med åsidosättande av den skyldighet att samarbeta med kommissionen som följer av artikel 10 EG, underlåter att lämna kommissionen de uppgifter som denna behöver för att undersöka och avgöra om ett nytt eller

ändrat stöd kvalificeras som stöd och är förenligt med den gemensamma marknaden eller för att kontrollera huruvida tillämpningen av ett tidigare godkänt stöd varit lagenlig. Innan kommissionen fattar ett sådant beslut måste den dock förelägga medlemsstaten att inom en viss tidsfrist förse kommissionen med de handlingar, upplysningar och uppgifter som den behöver för att utöva sin kontroll. Det är endast om medlemsstaten, trots kommissionens föreläggande, underlåter att lämna begärda upplysningar som denna har rätt att avsluta förfarandet och, på grundval av tillgängliga uppgifter, fatta beslut. Syftet med de processuella skyldigheter som åligger den berörda medlemsstaten och kommissionen är att göra det möjligt för sistnämnda institution att utöva sin tillsyn på grundval av uppgifter som är tillräckligt klara och precisa, samtidigt som den berörda medlemsstatens rätt att yttra sig iakttas. Iakttagandet av rätten till försvar i alla förfaranden som inleds mot en person, och som kan leda till en rättsakt som går denna person emot, utgör nämligen en grundläggande unionsrättslig princip som ska säkerställas även i avsaknad av en särskild reglering.

Medlemsstaten kan inte klandras för att inte ha lämnat tillräckliga upplysningar till kommissionen när beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet inte innehåller någon preliminär uppskattning av de hyror som detta bolag betalat, så att det kan avgöras om de innehåller något stödinslag, och när det i det administrativa förfarandet inte fanns något uttryckligt ifrågasättande av nämnda åtgärder eller ens minsta begäran om

upplysningar om huruvida dessa åtgärder svarade mot marknadspriserna.

med detta företag i en bransch som har liberaliserats på gemenskapsnivå.

(se punkt 312)

I ett sådant fall ankommer det på kommissionen att, enligt sin skyldighet att göra en noggrann och opartisk undersökning i och för en god tillämpning av fördragets grundläggande bestämmelser om statligt stöd, fortsätta sina undersökningar och fördjupa sin utredning för att fastställa huruvida de aktuella åtgärderna var förenliga med kriteriet privat aktör. Det ankommer härvid på kommissionen att antingen rikta ett föreläggande till medlemsstaten att inkomma med ytterligare upplysningar, med angivande av vilka upplysningar som begärs, eller låta upprätta ett kompletterande sakkunnigutlåtande.

10. Beviljandet av statligt stöd, även i form av garantier, kan inte ge upphov till berättigade förväntningar hos tredje man att garantierna är lagliga, om de har beviljats med åsidosättande av bestämmelserna i artikel 88.3 EG. Det ankommer på berörda tredje män att förfara med tillbörlig försiktighet och aktsamhet och att försäkra sig om att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna om statligt stöd har följts.

(se punkt 354)

(se punkterna 226, 229, 240, 246, 248 och 249)

9. För att kvalificera en åtgärd som statligt stöd är kommissionen enligt artikel 87.1 EG skyldig att styrka hotet om en snedvridning av konkurrensen, vilket är fallet när det aktuella hotet förstärker det mottagande företagets ställning jämfört med andra företag, vilka konkurrerar

11. När ett beslut genom vilket ett stöd fastställs vara oförenligt med den gemensamma marknaden saknar en detaljerad förteckning över de aktuella stödåtgärderna, men det trots detta är möjligt att kvantifiera det omtvistade stödet på grundval av de tillräckligt precisa upplysningar som förekommer i skälen i det angripna beslutet – vars artikeldel inte kan skiljas från sin motivering – kan det angripna beslutet inte anses vara otillräckligt motiverat. Det ankommer under alla förhållanden på myndigheterna i den aktuella medlemsstaten att inom ramen för verkställigheten av det angripna beslutet,

i lojalt samarbete med kommissionen, kvantifiera stödet.

förrän den berörda staten beretts tillfälle att yttra sig över dessa omständigheter.

(se punkt 388)

12. Iakttagandet av rätten till försvar i alla förfaranden som inleds mot en person, och som kan leda till en rättsakt som går denna person emot, utgör en grundläggande unionsrättslig princip som ska säkerställas även i avsaknad av en särskild reglering. Kommissionen kan när det gäller statligt stöd, för att bedöma en åtgärd mot bakgrund av bestämmelserna i artikel 87 EG, inte grunda sig på omständigheter som inhämtats från tredje man

Underlåtenheten att till denna medlemsstat överlämna en rapport som uteslutande grundar sig på uppgifter som inhämtats från dem som mottagit statligt stöd vid kommissionens sakkunnigas undersökning på plats – och som således inte innehåller någon faktisk omständighet som de företag som mottagit det angripna stödet inte haft kännedom om och som medlemsstaten helt förfogat över – är inte i sig av det slaget att den skulle kunna skada denna medlemsstats rätt till försvar.

(se punkterna 399–401)